

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten

Skötselplan

2010-03-15

511-43627-2005

Bilaga 3

Sida
1(17)

Skötselplan för naturreservatet Fegen avseende del som ligger i Svenljunga kommun

Västra Götalands län

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Skötselplan för naturreservatet Fegen avseende del som ligger i Svenljunga kommun	1
--	---

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
----------------------------	---

1. Syfte	3
----------------	---

2. Beskrivning av området.....	3
--------------------------------	---

Beskrivningarna under 2.2 – 2. 8 gäller hela naturreservatet Fegen, i övrigt beskrivs endast de delar som ligger i Västra Götalands län.	3
--	---

2.1 Uppgifter om naturreservatet.....	3
---------------------------------------	---

2.2 Topografi och läge.....	5
-----------------------------	---

2.3 Geologi och hydrologi.....	5
--------------------------------	---

2.4 Markanvändning.....	5
-------------------------	---

2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	5
---	---

2.6 Vegetation, flora och fauna	6
---------------------------------------	---

2.7 Friluftsliv	8
-----------------------	---

2.8 Bebyggelse och anläggningar.....	8
--------------------------------------	---

3 Mark- och vegetationsvård	8
-----------------------------------	---

3.1 Övergripande mål	8
----------------------------	---

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder.....	9
--	---

3.3 Beskrivning av skötselområden	9
---	---

4 Friluftsliv.....	14
--------------------	----

4.1 Övergripande mål	14
----------------------------	----

4.2 Bevarandemål	14
------------------------	----

4.2 Skötselåtgärder	15
---------------------------	----

5 Gränsmarkering.....	15
-----------------------	----

6 Uppföljning	15
---------------------	----

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder.....	15
---	----

6.2 Uppföljning av bevarandemål	15
---------------------------------------	----

6.3 Revidering av skötselplanen.....	15
--------------------------------------	----

7 Sammanfattning av planerad förvaltning.....	15
---	----

8 Referenser	16
--------------------	----

BILAGOR

bilaga 4a-h skötselplanekarta 1:55 000 och 1:10 000

bilaga 5 karta över friluftsanordningar 1:55 000

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och ge förutsättningar för en artrik fiskfauna, speciellt för vårsiklöja.
- bevara den för området karaktäristiska fågelfaunan, framför allt med inriktning på arterna storlom och fiskgjuse.
- bevara de värdefulla lövträds- och lövskogsmiljöerna kring sjön samt till dem hörande arter.
- ge goda förutsättningar för det rörliga friluftslivet, som huvudsakligen utgörs av kanotpaddling.
- bevara landskapsbilden och områdets karaktär av vildmark.
- bevara de inom området förekommande naturtyperna och arterna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd. För uppgifter om habitat och arter, se bevarandeplan för resp. Natura 2000-område.

Syftet skall tryggas genom att:

- vissa åtgärder inom skogsbruket, som kan påverka vattenkvaliteten negativt, regleras.
- Länsstyrelsen ska verka för en ändring av vattenregleringen till en som är mer gynnsam för sjöns växt- och djurliv.
- tiden för tillträdesförbud inom fågelskyddsområdena förlängs. Även andra naturvårdsinsatser, till exempel anläggning av boplatser för vissa fågelarter kan komma att genomföras.
- de i beslutet utpekade lövskogsmiljöerna skyddas från avverkning, med undantag för skötsel i form av naturvårdande röjning och gallring. Några av miljöerna sköts genom till exempel bete eller hamling.
- ett lägerplatssystem vidmakthålls.
- Friluftslivet ska ges möjlighet att utvecklas. Utvecklingen ska ske på ett sådant sätt att negativ påverkan på andra bevarandevärden undviks.
- Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och livsmiljöer skall beaktas i den löpande skötseln av reservatet.

Fiskevård är ett viktigt medel för att säkerställa den värdefulla fiskfaunan. Detta regleras i den separata fiskevårdsplanen (Länsstyrelsen i Jönköpings län 2004), som uppdateras vid behov.

2. Beskrivning av området

Beskrivningarna under 2.2 – 2.8 gäller hela naturreservatet Fegen, i övrigt beskrivs endast de delar som ligger i Västra Götalands län.

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Fegen
RegDOS ID	2000360
Natura 2000-beteckning:	SE 0530001 Fegen, (SE 0310017 Fegen östra,

	SE 0510047 Fegen-Halland)
Län:	Jönköpings län (Västra Götalands län och Hallands län)
Kommun:	Svenljunga (Gislaved och Falkenberg)
Socknar:	Kalv, Håcksvik (Sandvik, Burseryd, Gryteryd och Gunnarp).
Naturgeografisk region:	Sydsvenska höglandets väst del (11)
Fastighetskarta:	6C0h, 6C0i, 5C9h, 5C9i, 5C8h, 5C8i, 5C7g, 5C7h, 5C6g
Lägesbeskrivning	Naturreseptatet Fegen utgörs av sjön Fegen med omgivningar och är beläget drygt 5 mil öster om Varberg och 3 mil söder om Svenljunga. Området ligger i gränzonen mellan Västra Götalands, Jönköpings- och Hallands län.
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Areal (ha):	Totalt: 6 127 ha F-län: 2 066 ha N-län: 896 ha O-län: 3 165 ha
Markslag (inom F-län):	Skogsmark: 1689 ha Våtmark: 50 ha Vatten: 1318 ha Jordbruksmark: 57 ha Övrigt: 3 ha

Förekommande Natura 2000-habitat
3130 Oligo- mesotrofa sjöar (F, N, O)
6510 Slätterängar i låglandet (F)
7110 Högmossar (F)
7140 Öppna svagt välvda mossar (N, O)
9070 Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (F)
9110 Bokskog av fryletyp (F)

Natura 2000-arter (län):
A001 Smålom *Gavia stellata* (F, O)
A002 Storlom *Gavia arctica* (F, N, O)
A038 Sångsvan *Cygnus cygnus* (O)
A094 Fiskgjuse *Pandion haliaetus* (F, N, O)
A140 Ljungpipare *Pluvialis apricaria* (O)
A166 Grönben *Tringa glareola* (O)
A193 Fisktärna *Sterna hirundo* (F)
A236 Spillkråka *Dryocopus martius* (N)
A409 Orre *Tetrao tetrix* (O)

Mer fakta om habitat och arter inom Natura 2000 finns i bevarandeplanen för Natura 2000-området.

2.2 Topografi och läge

Naturreseptatet Fegen är beläget i västra delen av det sydsvenska höglandet där sjuhäradsbygdens kuperade, brutna landskap går över i den något flackare smålandsterrängen. Sjön ligger i en sprickdal som löper i nordostlig-sydvästlig riktning, vilken korsas av mindre sprickdalar i vinkelrät riktning. Fegen ligger på ungefär 132 meters höjd över havet och omgivande marker går upp till ungefär 175 meter över havet.

2.3 Geologi och hydrologi

Berggrunden är i huvudsak tillhörande den gnejs som dominerar i stora delar av Sydvästsverige. I norr, vid Näs och Trollås, finns inslag av mer basiska bergarter. Jordarter är främst finare moränmaterial i höjdlägen och med förekomst av isälvsmaterial i form av rullstensåsar, terrasser och kullar. Till exempel finns en åssträckning som är uppdelad i kullar vid Finnanäs i södra delen av reservatet.

Sjön Fegen är oligotrof och har ett största djup på 38 meter. Vissa delar är dock relativt grunda. Sjön är knappt 24 km² och är därmed en av de större sjöarna i Sydvästsverige. Tillrinningsområdet är 161 km² stort och domineras av skogs- och myrmark. Avrinningen sker huvudsakligen via Svansjöarna och Götshults kanal till Kalvsjön, men gick ursprungligen via Spångån vid Gammalsjö. Det nya utloppet tillkom i samband med en sjösänkning på 2,4 meter. Sjön ingår i Lillåns del av Ätrans avrinningsområde. Fegen är en reglerad sjö med en stor regleringsamplitud på 1,75 m .

2.4 Markanvändning

Huvuddelen av landarealen utgörs av skogsmark som brukas som produktionsgranskog. Endast i söder, kring samhället Fegen finns något större, sammanhängande jordbruksmarker. I övriga delar finns jordbruksmark kring gårdar som Yttre och Övre Backa, Finnanäs, Näs, Sandhult och kring två miljöer av lite mer högre ståndskarakter, Sandvik och Gammalsjö. Mycket av den tidigare hävdade marken har växt igen, till exempel kring Trollås by. Några marker hålls öppna genom bete, till exempel vid Sandvik. De åkrar som finns kvar bland småmiljöerna tjänstgör som mer eller mindre permanent vall, i söder betas delar. Under 2004 har Trollås inägor börjat restaureras.

2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

Kring sjön finns bebyggelse med höga kulturhistoriska värden. Gammalsjö är ett säteri med gamla anor och ett betydelsefullt läge vid svensk-danska gränsen. Sandviks kyrka med omgivning är av riksintresse för kulturmiljövärden. Trollås by är ett mycket fint exempel på en äldre bymiljö, som endast glesats ut något i samband med laga skifte. Flera av de ingående byggnaderna har höga värden men är förfallna och kommer inom de närmaste

decennierna sannolikt att rasa samman om inget görs. I utkanten av reservatet ligger Gammalsjö kvarn som är från mitten av 1800-talet. Även vid Näs, Holmen, Joarsbo, Äminne, Sotanäs och Finnanäs finns skyddsvärd bebyggelse.

Fornlämningar finns bland annat på Kummeludden vid Gammalsjö och vid Övre backa. Värdefulla odlingsspår går att hitta vid nästan alla de ovan nämnda bebyggelse- och odlingsmiljöerna. Bland andra kulturspår av intresse kan nämnas ”Ankestenen”, den sten som sägs ha utgjort gräns mellan de tre landskapen Västergötland, Småland och Halland.

En udde strax norr om Svinön kallas för Göpeborgen och här finns lämningar efter en fornborg med spår av fem byggnader.

2.6 Vegetation, flora och fauna

Landmiljön i reservatet domineras av produktionsgranskog. Lövinslaget är ganska måttligt, ungefär 5%. Här och var finns små partier med mera värdefull natur, främst bokskog och ädellövmiljöer med grova ekar och andra ädellövträd. Bokskogsmiljöer finns främst vid Sandvik, men små förekomster finns även vid Holmen, söder om Ekenäset och på Hyltan. Miljöer med grova och i övrigt värdefulla ädellövträd finns i Sandvik, Strättebo, Sotanäs, Övre Backa, Holmen, Näs och Trollås. Floran i bokskogarna och övriga ädellövmiljöer är relativt rik, framför allt på lavar och mossor som kräver hög och jämn fuktighet.

Odlingsmarker finns spridda, mest kring ensamliggande gårdar runt sjön. Särskilt tilltalande för ögat är de kring Finnanäs, Sotanäs, Näs, Joarsbo och Övre Backa. Runt säteriet Gammalsjö finns både åkrar och park med grova lövträd. Bevarade naturbetesmarker är inte så många. De största arealerna som betas eller kan betas är före detta åkermark. Vid Sandvik, Gammalsjö och Näs förekommer bete på gammal inägomark som delvis sannolikt bestått av ängs- och hagmark.

Vattenmiljön innehåller den mest ovanliga, skyddsvärda arten: vårsiklöjan. Denna art finns endast, såvitt känt idag i fyra sjöar i världen och klassas som akut hotad (CR). Förutom denna art finns ytterligare 16 arter fisk i sjön. På bottnar och stränder finns dessutom ett flertal rödlistade eller ovanliga vatten- eller våtmarksanknutna kärlväxter.

Även våtmarkerna inom området torde vara av visst till högt värde. Här finns i stort sett alla typer av mossar, tillsammans med fattigkärr, sjöstrandsanknutna kärr och tjärnar. Bland våtmarksmiljöer märks Lommamossen-Järnbomossen-området strax söder om Trollås och Barmen vid Finnanäs. Det förra har förbindelse med den stora Ammamossen norr om reservatet och är mångformigt och relativt lite påverkat. Barmen är en vik som övergår i våtmarker som är av betydelse för fågellivet.

Sjön med omgivning har en skyddsvärd fågelfauna. Framför allt fiskgjuse och storlom har relativt stora populationer. Även arter som mindre hackspett, spillkråka och smålom födosöker eller häckar i reservatet.

Art	Kategori	Invent.år	Ref.
Kärlväxter			
<i>klockgentiana</i> , <i>Gentiana pneumonanthe</i>	VU	2002	LST
<i>strandlummer</i> , <i>Lycopodiella inundata</i>	NT	2002	VF
<i>skafslamkrypa</i> , <i>Elatine hexandra</i>	VU	2002	VF
<i>flytsäv</i> , <i>Isolepis fluitans</i>	NT	2002	VF
<i>sjötåtel</i> , <i>Deschampsia setacea</i>	NT	2002	VF
Mossor			
<i>bokfjädermossa</i> , <i>Neckera pumila</i>	NT	2003	SKS
Lavar			
<i>lunglav</i> , <i>Lobaria pulmonaria</i>	NT	2003	SKS
<i>blomskägglav</i> , <i>Usnea florida</i>	NT	2003	SKS
<i>bokvårtlav</i> , <i>Pyrenula nitida</i>	NT	2003	SKS
<i>bokkantlav</i> , <i>Lecanora glabrata</i>	NT	2003	SKS
Fiskar			
<i>vårsiklöja</i> , <i>Coregonus trybomi</i>	CR	1996	LST
<i>ål</i> , <i>Anguilla anguilla</i>	CR	1996	LST
Fåglar			
<i>smålom</i> , <i>Gavia stellata</i>	NT, EU	1996	LST
<i>storlom</i> , <i>Gavia arctica</i>	EU	1996	LST
<i>sångsvan</i> , <i>Cygnus cygnus</i>	EU	1996	LST
<i>fiskgjuse</i> , <i>Pandion haliaetus</i>	EU	1996	LST
<i>ljungpipare</i> , <i>Pluvialis apricaria</i>	EU	1996	LST
<i>grönben</i> , <i>Tringa glareola</i>	EU	1996	LST
<i>fisktärna</i> , <i>Sterna hirundo</i>	EU	1996	LST
<i>spillkråka</i> , <i>Dryocopus martius</i>	EU	1996	LST
<i>orre</i> , <i>Tetrao tetrix</i>	EU	1996	LST

Tabell 2. Tabell över förekomst av rödlistade arter och Natura 2000-arter.

Kategori:

Rödlistade arter (ArtDatabanken 2005): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist

Arter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet: (EU).

Referenser: LST Länsstyrelsen, SKS Skogsstyrelsen, VF Västergötlands flora

2.7 Friluftsliv

Fegen med omgivande sjöar och åar är ett mycket populärt besöksmål för friluftsturism, framför allt inriktad på kanotpaddling. Uppskattningsvis 10-15000 övernattningsnätter sker inom Fegen-Kalvsjön-området per år. För att underlätta för friluftslivet och för att kanalisera belastningen finns ett antal lägerplatser där ved, eldningsplats, tältplats och vindskydd tillhandahålls. På Smålandssidan går Gislavedsleden genom områdets östra del. Dagbesökare badar på någon av badplatserna, fiskar från båt eller vandrar.

Det rika friluftslivet riskerar att inverka negativt genom främst slitage/nedskräpning och störning av fågellivet. För att minska dessa effekter har tältningsförbud utom vid lägerplatserna gällt sedan naturvårdsområdets inrättande, liksom ett antal fågelskyddsområden med tillträdesförbud under häckningstid.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

I Fegens samhälle finns en småbåtshamn med ramp där det är möjligt att sjösätta mindre båtar. Lägerplatser finns på ett antal platser runt om i reservatet (se ovan). I norra delen av Västra Fegen finns en sjöbod för båt som används av tillsyningsmännen för skötsel och tillsyn. Två officiellt utpekade badplatser finns i mellersta och södra delen av reservatet. Vandrarhem finns i Kalv och Fegen. Caféverksamhet äger rum i Övre Backa.

3 Mark- och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

- Att bibehålla en god vattenkvalitet i sjön Fegen.
- Att säkerställa naturvärdena i de värdefulla lövskogs- och lövträds- miljöerna som utgör en relativt liten del av reservatets yta.
- Att bibehålla goda livsmiljöer och förutsättningar för hotade och ovanliga arter såsom vårsiklöja, storlom, fiskgjuse, flera lav- och mossarter m.m.
- Att verka för en ändring av vattenregleringen till en som är mer gynnsam för sjöns växt- och djurliv.

Omsorg om vattenkvaliteten ska ske genom vissa föreskrifter kombinerat med information om frivilliga hänsyn i skogsbruket, se generella riktlinjer och åtgärder, nedan. Landmiljöns naturvärden säkras genom inriktad skötsel enligt skötselområdesbeskrivningen nedan. I fiskevårdsplanen (2004) tas både generella hänsyn och riktade naturvårdsåtgärder upp.

Prioriterade värden i skogsmiljöerna är främst de lavar, mossor, svampar, insekter och fåglar som är knutna till ädellövmiljöer och grova och/eller hamlade lövträd. Prioriterade värden i vattnet är främst vårsiklöja, men också övriga hotade eller ovanliga fiskarter och kärlväxter.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

76 procent av vattentillförseln till sjön utgörs av tillrinnande vatten (1974). Detta innebär att det är viktigt för förhållandena i sjön hur den omkringliggande marken brukas.

Såväl skogs- som jordbruksmark måste därför naturligtvis skötas enligt **lagars och förordningars hänsynsregler** och efter reservatets föreskrifter.

Skogsvårdslagen inklusive föreskrift A1-A6 gäller för all skogsmark inom Fegen som inte är inlöst. Skogsstyrelsen hanterar tillsyn och avverkningsanmälningar i vanlig ordning.

Länsstyrelserna rekommenderar även att så stor areal som möjligt återplanteras med löv. Lövträd och lövskogsmiljöer står för de stora naturvärdena till lands i området. En ökad lövandel i skogsmarken kan bidra till att öka dessa värden. För praktiska råd, till exempel kring kantzoner hänvisas till Skogsstyrelsens skrift Skogsbruk vid vatten (2000).

Under de senaste decennierna har ett omfattande arbete med att anlägga bon för främst lommar och fiskgjusar bedrivits av lokala ornitologer. Detta ligger helt i linje med reservatets syfte och kan med fördel fortsätta.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Endast de skötselområden som till hela eller delar av sin omfattning finns i Västra Götalands län beskrivs här.

Skötselområde 1, Sjö - Fegen

Naturtyp/er: Näringsfattig klippbäckensjö

Natura 2000-habitat: 3130 Oligo-Mesotrofa sjöar

Areal: 2 380 ha (23,8 km² gäller alla tre länen)

Beskrivning: Klarvattensjö med varierade bottenförhållanden. Den är en av de största sjöarna i sydvästra Sverige. Sjön är hemvist för en mycket rik fiskfauna innehållande 17 arter. Särskilt högt skyddsvärde har vårsiklöjan som här tros ha sin enda kända kvarvarande population i Sverige, en av fyra i världen. Sjön har stor betydelse som häcknings och fiskesjö för bl a storlom och fiskgjuse men även smålom.

Fegens vattenregim är reglerad i vattendom. Vattenståndsvariationer under storlommens ruvningsperiod är negativt för artens häckningsframgång.

Fiskevårdsplanen (Länsstyrelsen i Jönköpings län 2004) och åtgärdsprogrammet för vårsiklöja (utformas av Fiskeriverket) anger detaljer när det gäller fiskevården. Fiskevårdsplanen har tagits fram i samarbete mellan länen och Fiskevårdsområdesföreningen och är inget bindande dokument men föreningen har beslutat att arbeta utifrån den.

Bevarandemål: Arealen näringsfattig sjö (oligo-mesotrof sjö) ska vara minst 2 380 ha vid normalvattenstånd.

Fegens goda vattenkvalitet bibehålls och sjön förblir naturligt näringsfattig. Fegen ska ha högst tillståndsklass 2 för näringsämnen (totalfosfor), pH-värde, siktdjup NV07) och absorbans (NV96).

De för naturtypen typiska växterna braxengräs, notblomster, strandpryl och sylört ska förekomma. Sik och vårsiklöja ska finnas i reproducerande bestånd.

Det ska finnas förutsättningar för minst 20 par av storlom att häcka i anslutning till sjön.

Det ska finnas förutsättningar för minst 15 par av fiskgjuse att häcka i anslutning till sjön.

Skötselåtgärder: Länsstyrelsen ska verka för en ändring av vattenregleringen till en som är mer gynnsam för sjöns växt- och djurliv.

Anläggning av boplatser för vissa fågelarter kan genomföras vid behov.

Kalkning ska ske enligt aktuell kalkningsplan.

Skötselområde 2, Naturvårdsavtal och biotopskydd

Naturtyp/er: Igenväxta odlingsmarker med ädellöv och parkartad skog med grova tallar.

Natura 2000-habitat: -

Areal: 31,1 ha

Beskrivning: Fyra områden i norra delen av reservatet omfattas av naturvårdsavtal och biotopskydd. I respektive av-

tal/beslut finns beskrivningar och uppgifter om skötsel och målsättningar.

- Trollås (NB 06C0i511, 12,9 ha, naturvårdsavtal)
- Holmen (NV 05C9h06, 8,7 ha, naturvårdsavtal)
- Gammalsjö (NB 06C0h031, 1,3 ha, biotopskydd)
- Gammalsjö (NB 06C0h041) 8,2 ha, naturvårdsavtal)

Bevarandemål: Se respektive avtal.

Engångsåtgärder: Se respektive avtal.

Underhållsåtgärder: Se respektive avtal.

Skötselområde 3, Bokskog

Naturtyp/er: Bokskog

Natura 2000-habitat: 9110 Bokskog av fryletyp

Areal: 40,6 ha

Beskrivning: Skötselområdet omfattar vissa av de bokskogsmiljöer som finns inom reservatet varav Holmen – Äldre bokskog med grova, flerstammiga bokar är den viktigaste. Stor mängd döda träd. Några grova aspar och ekar. (NB 05C9h111, 4,0 ha)

Bevarandemål: Arealen äldre, naturlig bokskog med inslag av andra naturliga lövskogstyper skall vara minst 4 ha vid Holmen. Lövträdsandelen ska utgöra minst 95 % av virkesvolymen och mer än 75 % ska utgöras av ädel-lövträd, främst bok.

Gran får utgöra max 5 % av volymen eller av stammarna i respektive skikt. Utländska trädslag som sykomorlön, ädelgranar e.dyl. ska inte förekomma.

Bok finns i minst två skikt där den undre skikthöjden är högst 1/2 av den övre.

Det skall finnas minst 10 grova lövträd per hektar (diameter över 50 cm) och mer än hälften av dessa ska vara ädellövträd.

Det ska finnas minst 5 mulmträd eller hålträd per hektar.

Död ved ska förekomma med minst 30 m³ per hektar varav minst 10 m³ utgörs av grova lågor och torrträd (diameter över 30 cm).

Inom området ska hela eller en del av minst ett revir med mindre hackspett finnas under häckningstid. Det ska finnas minst 10 grova och gamla bokar där lunglav ska kunna växa.

Hydrologin ska vara opåverkad.

Skötselåtgärder:

I de delar där bokskogen är likåldrig kan variation och dynamik främjas genom att man fäller ett eller två träd av måttlig grovlek som gärna har stor krontäckning. Detta skapar död ved, en lucka i krontaket och möjlighet för yngre träd att ta över.

Huvuddelen av alla granar inom området avverkas och forslas.

Endast enstaka granar över 50 cm i diameter sparas.

Granuppslag hålls efter vid behov (sannolikt vart 7:e till vart 12:e år).

Skötselområde 4, Ädellövmiljöer

Naturtyp/er: Ädellövsskogar och lövbryn, bitvis med inslag av grova, vidkroniga eller hamlade träd.

Natura 2000-habitat: -

Areal: 18,7 ha

Beskrivning: Skötselområdet omfattar ett antal ädellövmiljöer varav flera innehåller grova eller mycket grova träd i bryn eller tidigare betesmarker. Träd med hamlings-spår förekommer framför allt vid Näs.

- Gravön – Ekdominerad skog på gamla betesmarker. Hävden har upphört sedan mycket länge och här finns nu rikligt med död ved. (NB 05C8h 611, 4,6 ha; NV 05C8h52, 1,4 ha)
- Övre Backa – Åsrygg med lövskog. Ek dominerar men inslag av grov asp och träd av andra arter finns. Även här är kryptogamfloran mycket rik. (NB 05C8h581, 6,8 ha)
- Näs – Lövmiljöer kring två gårdar. På kullar i anslutning till åkermarker finns flera små lövträds-

dungar. Några partier med ädellövskog och en lövängsrest med grova askar med hamlingsspår. Här finns flera mulmträd. (NB 05C9i511 1,1 ha; 05C9i521, 1,7 ha, NV 05C9i57, 0,8 ha; 05C9i58, 1,1 ha; 05C9i59, 0,3 ha; 05C9i60, 0,9 ha)

Bevarandemål: Arealen ädellövriska skogar och bryn på före detta hävdad mark ska vara minst 4,6 ha vid Gravön, 6,8 ha vid Övre Backa och 5,9 ha vid Näs.

Lövträdsandelen ska utgöra 90% av virkesvolymen varav minst 50% ska utgöras av ädellöv, främst ek och bok.

Det ska finnas minst 10 grova lövträd per hektar (diameter över 50 cm) och mer än hälften av dessa ska vara ädellövträd.

Det ska finnas minst 3 mulmträd eller hålträd per hektar.

Död ved skall förekomma med minst 30 m³ per hektar varav minst 10 m³ utgörs av grova lågor och torrträd (diameter över 30 cm). Gäller ej mindre åkerholmar och kullar till exempel vid Näs.

Det skall finnas tillräcklig föryngring av ädellövträd. Med tillräckligt menas så mycket att inslaget av ädellövträd inte förväntas minska i området.

Inom området skall hela eller en del av minst ett revir med mindre hackspett finnas under häckningstid.

Det ska förekomma minst 3 träd i vart och ett av områdena där lunglav ska kunna växa.

Hydrologin skall vara opåverkad.

Skötselåtgärder: Avverkning av ungträd som hotar de gamla grova trädens överlevnad. Dessa ingrepp görs med stor försiktighet och får inte innebära kalavverkning av buskskiktet. Kring träd med hamlingsspår och kring grova träd med hagmarks-/brynkarakter kan röjning för att få in mer ljus genomföras. Planering av åtgärder bör ske i samråd mellan sakkunnig och arbetsledare/entreprenör. När åtgärder planeras ska hänsyn tas till möjlig framtida rekrytering av nya grova eller hamlade träd.

Underhållsåtgärder: Ytor som röjts fram kring värdefulla träd sköts genom återkommande röjning av sly och granuppslag (var 7:e till 12:e år) eller genom bete. Vid bete med hästar bör åtgärder för att skydda värdefulla träd mot barkgnag vidtas om inte fållorna görs tillräckligt stora för att detta inte ska behövas. Övrigt granuppslag hålls efter vid behov var 7:e till 12:e år.

Vid röjning eller avverkning kan med fördel så kallade faunadepåer skapas. En rimlig mängd ris och ved av olika grovlekar läggs då på en undanskymd plats med så mycket sol som möjligt, men utan att störa det estetiska intrycket. Allt eftersom röjningar görs kan depån fyllas på med nytt material. Ved och ris från andra platser får även tillföras depån.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Skötselområdet gäller hela naturreservatet, dvs alla tre länen. Målet med arbetet för friluftslivet inom reservatet är att göra det möjligt för besökare att få naturupplevelser utan att detta minskar områdets naturvärden. En kombination av lägerplatser, parkeringsplatser och tydlig information, samt tillsyn av att föreskrifterna efterlevs ska göra detta möjligt.

4.2 Bevarandemål

Det ska finnas minst 13 informationstavlor inom reservatet. Föreslagna placeringar framgår av karta över friluftsanordningar, bilaga sex. Det ska dessutom finnas en informationstavla i anslutning till varje lägerplats. Tavlorna ska utformas enligt Naturvårdsverkets anvisningar och ska innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. Även de kulturhistoriska bevarandevärdena ska beaktas vid framtagande av informationsmaterial.

Möjligheten att ha ett gemensamt informationsmaterial om Fegen som en pdf-fil som finns att hämta på respektive länsstyrelses och kommuns webbsida ska undersökas.

Det bör finnas 7 till 14 lägerplatser någorlunda jämnt fördelade inom reservatet. Föreslagna placeringar framgår av karta över friluftsanordningar, bilaga xx. På en lägerplats ska det finnas vindskydd, torrdass, soptunna, eldstad och ved. Innan anläggning av ny lägerplats sker ska kontroll ske så att placeringen inte medför störningar på fågelfaunan. Det bör vara möjligt att campa med husvagn/husbil på en av lägerplatserna (den i Sandvik).

Det ska finnas tre parkeringsplatser. Föreslagna placeringar framgår av karta över friluftsanordningar, bilaga 4a.

Det ska finnas en dragled för kanoter mellan västra och östra Fegen, enligt karta bilaga 4a.

I Gislaveds kommun finns vandringsleden Gislavedsleden som berör naturreservatet. Möjligheten att anlägga en vandringsled i de andra länen, och som i så fall binds ihop med Gislavedsleden, bör utredas.

4.2 Skötselåtgärder

Nuvarande informationstavlor ska uppdateras med ny information.

Tillsyn av lägerplatserna sker kontinuerligt för påfyllnad av ved, tömning av latrin och sopor mm.

5 Gränsmarkering

Reservatets gränser ska vara utmärkta i fält. Gränsmarkeringar skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar.

6 Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet ska dokumenteras av den som utför åtgärden.

6.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljning av fiske och fiskevård regleras i fiskevårdsplanen.

En fördjupad uppföljning av naturvärdena i reservatet och de uppsatta bevarandemålen ska ske. På nationell nivå pågår arbete med att ta fram uppföljningsmetodik för Natura 2000-områden. Uppföljningen av reservatet ska ske med motsvarande metodik.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Länsstyrelsen ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

7 Sammanfattning av planerad förvaltning

Hela förvaltningen för naturreservatet Fegen bekostas av staten. Skogsstyrelsen är ansvarig för finansieringen av förvaltningen av områden som är skyddade med biotopskydd och naturvårdsavtal. För övriga delar av Fegen bekostar respektive Länsstyrelse naturvårdsförvaltningen av området.

Skötselåtgärd/uppföljning	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Informationsskyltar, nya ersätter gamla	hela reservatet	snarast	1
Anläggning av nya lägerplatser	hela reservatet	snarast	1
Tillsyn (föreskrifter) och skötsel av lägerplatser	hela reservatet	ständigt	1
Röjning kring grova träd	4	snarast	2
Fällning av enskilda träd i bokbestånd	3	snarast och vid behov	3
Bortröjning av granuppslag	3, 4	snarast och vart 7:e-12:e år	1
Skötsel av grova träd (röjning av sly m.m.)	4	vid behov, ca vart 7:e-12:e år	2
Anläggning av boplatser för t ex fiskgjuse	1	Vid behov	2
Uppföljning av bevarandemål	alla	vart 7:e-12:e år	3

Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötselåtgärder och uppföljning
Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högst prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

8 Referenser

- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Dahlgren, T. 2004. Fiskgjuseinventering 2004 i Falkenbergs k:n, sydvästra delen av Svenljunga k:n och nordvästra delen av Gislaveds k:n. Stencil
- Eriksson, M.O.G., Dahlgren, T., Holmer, A., Lindberg, P. & Åhlund, M. 2005. Storlommens *Gavia arctica* häckningsframgång innanför och utanför fågelskyddsområden i sjöarna Fegen och Sottern. *Ornis Svecica* 15:212-219
- Fornlämningsregistret. Riksantikvarieämbetet.
- Gärdenfors, U., 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2004. *Fiskevårdsplan Fegen 2004*. Meddelande 2004:45. Jönköping.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. Databas över hotade arter.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. Registerblad F1. (Riksintresse för kulturmiljövärd)
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Skogsstyrelsen. 1995. *Instruktion för Datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 2000. *Skogsbruk vid vatten*. Jönköping.
- Skogsstyrelsen (Skogsvårdsstyrelsen) Västra Götaland 2004. Naturvårdsavtal för delar av Kalvs-Holmen 1:3 och Trollås 1:4, 1:5 och 1:6. Biotopskydd på Gammalsjö 1:1. Svenljunga.
- Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsbeskrivningar.
- Sveriges Geologiska undersökning. Berggrundskarta.
- Sveriges Geologiska undersökning. Jordartskarta.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2004. *Fiskevårdsplan Fegen 2004*. Meddelande 2004:45. Jönköping.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Databas över hotade arter.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län NRO 14188 Fegen. (Riksintresse för naturvård).

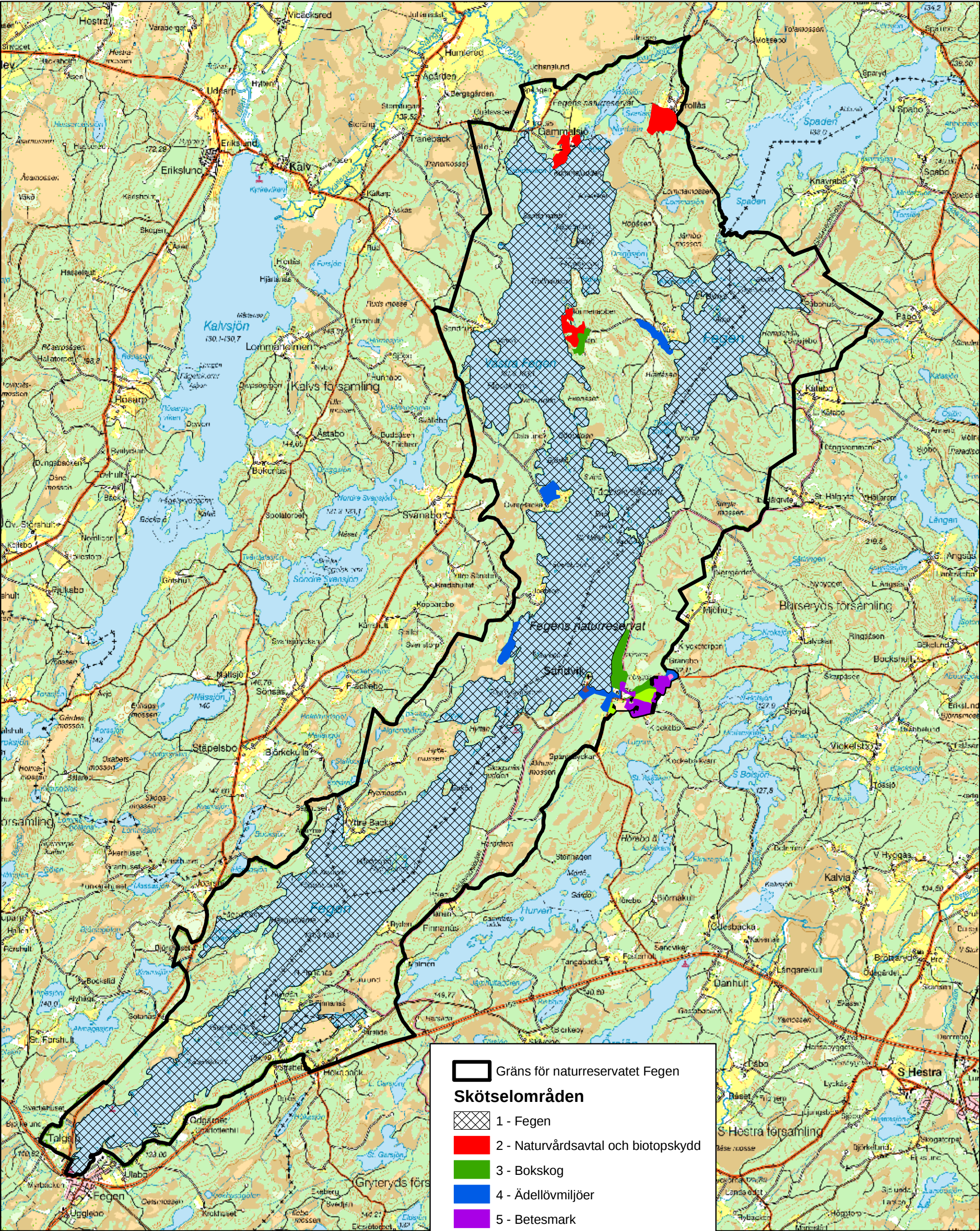
Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.

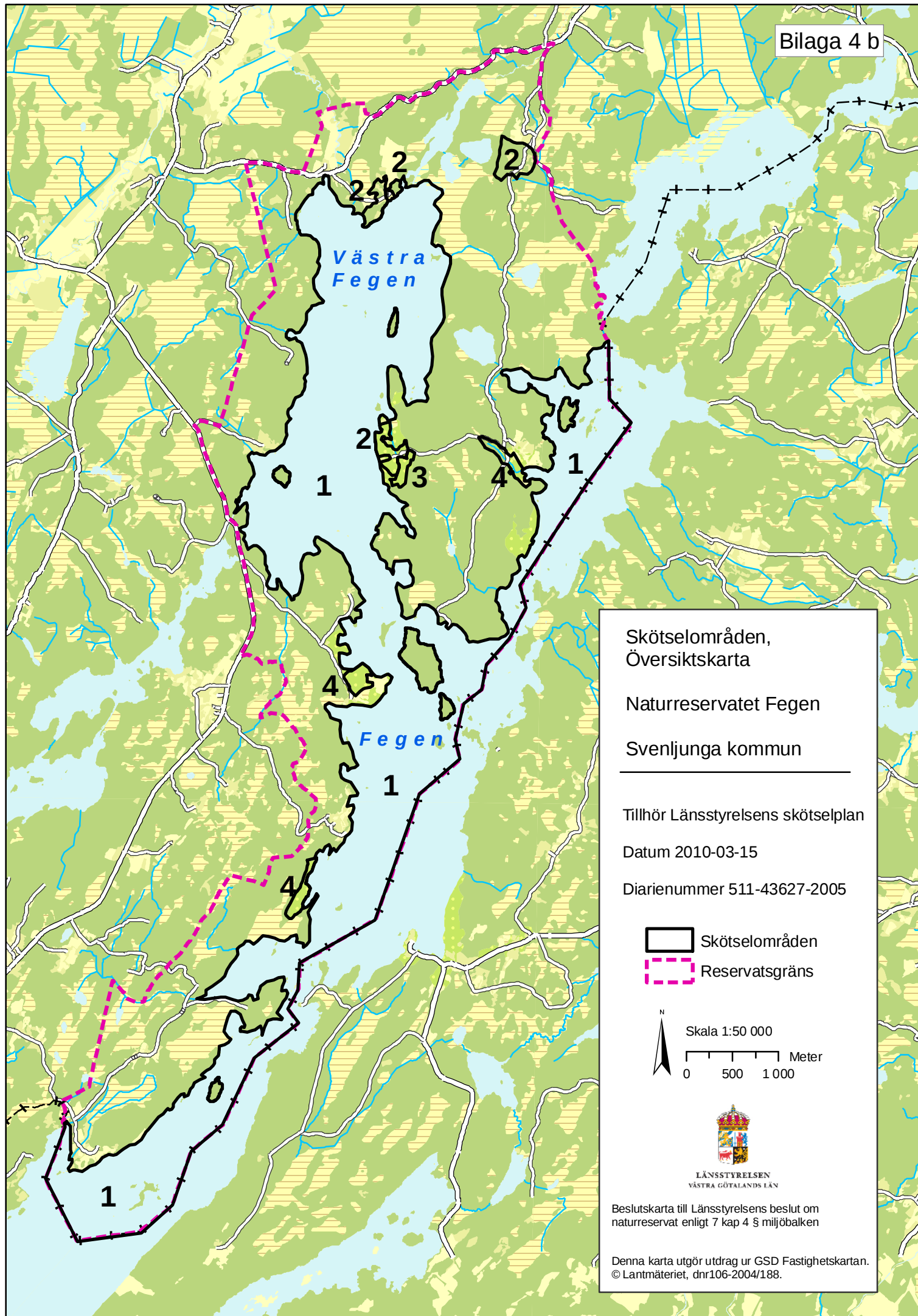
Sveriges Geologiska undersökning. Berggrundskarta.

Sveriges Geologiska undersökning. Jordartskarta.

Naturreseptatet Fegen

Skötselplankarta
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-43627-05

Skötselområden, Översiktskarta

Naturreservatet Fegen

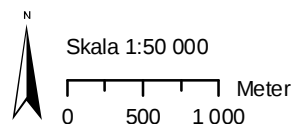
Svenljunga kommun

Tillhör Länsstyrelsens skötselplan

Datum 2010-03-15

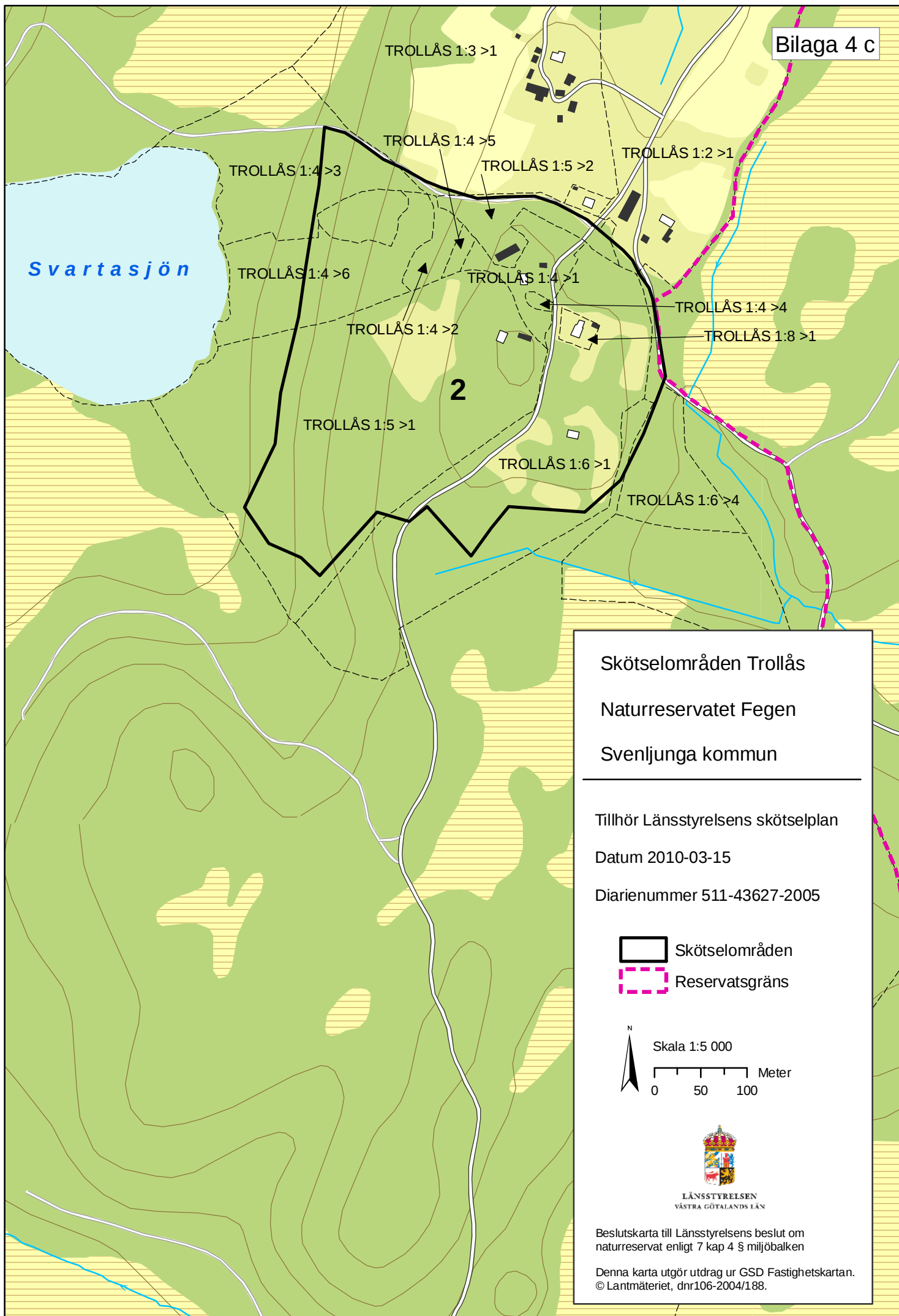
Diarienummer 511-43627-2005

- Skötselområden
- Reservatsgräns

Beslutskarta till Länsstyrelsens beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Denna karta utgör utdrag ur GSD Fastighetskartan.
© Lantmäteriet, dnr106-2004/188.

KALVS-HOLMEN 1:2 >1

Västra
Fegen

1

2

Kalv 122:1

Kalv 86:1 [R]

3

KALVS-HOLMEN 1:3 >1

Skötselområden Holmen

Naturreservatet Fegen

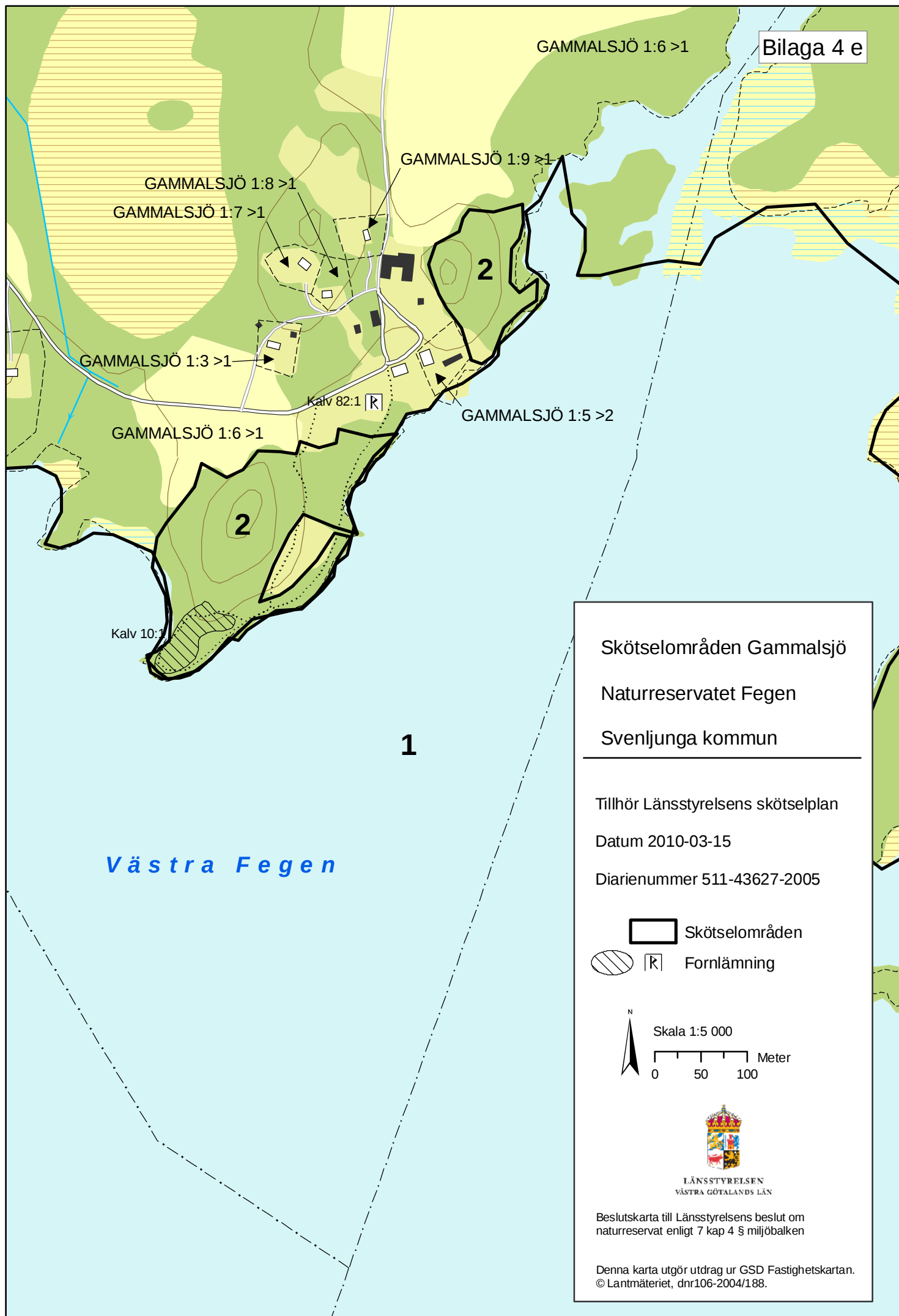
Svenljunga kommun

Tillhör Länsstyrelsens skötselplan

Datum 2010-03-15

Diarienummer 511-43627-2005

 Skötselområden
 [R] Fornlämning
Skala 1:5 000
0 50 100 MeterBeslutskarta till Länsstyrelsens beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalkenDenna karta utgör utdrag ur GSD Fastighetskartan.
© Lantmäteriet, dnr106-2004/188.

Skötselområden Gammalsjö
Naturreservatet Fegen
Svenljunga kommun

Tillhör Länsstyrelsens skötselplan

Datum 2010-03-15

Diarienummer 511-43627-2005

Skötselområden
Fornlämning

Skala 1:5 000
0 50 100 Meter

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Beslutskarta till Länsstyrelsens beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Denna karta utgör utdrag ur GSD Fastighetskartan.
© Lantmäteriet, dnr106-2004/188.

GRAVÖN 1:1

Fegen

1

4

Skötselområden Gravön

Naturreseptatet Fegen

Svenljunga kommun

Tillhör Länsstyrelsens skötselplan

Datum 2010-03-15

Diarienummer 511-43627-2005

 Reservatsgräns

 Skötselområden

Skala 1:5 000

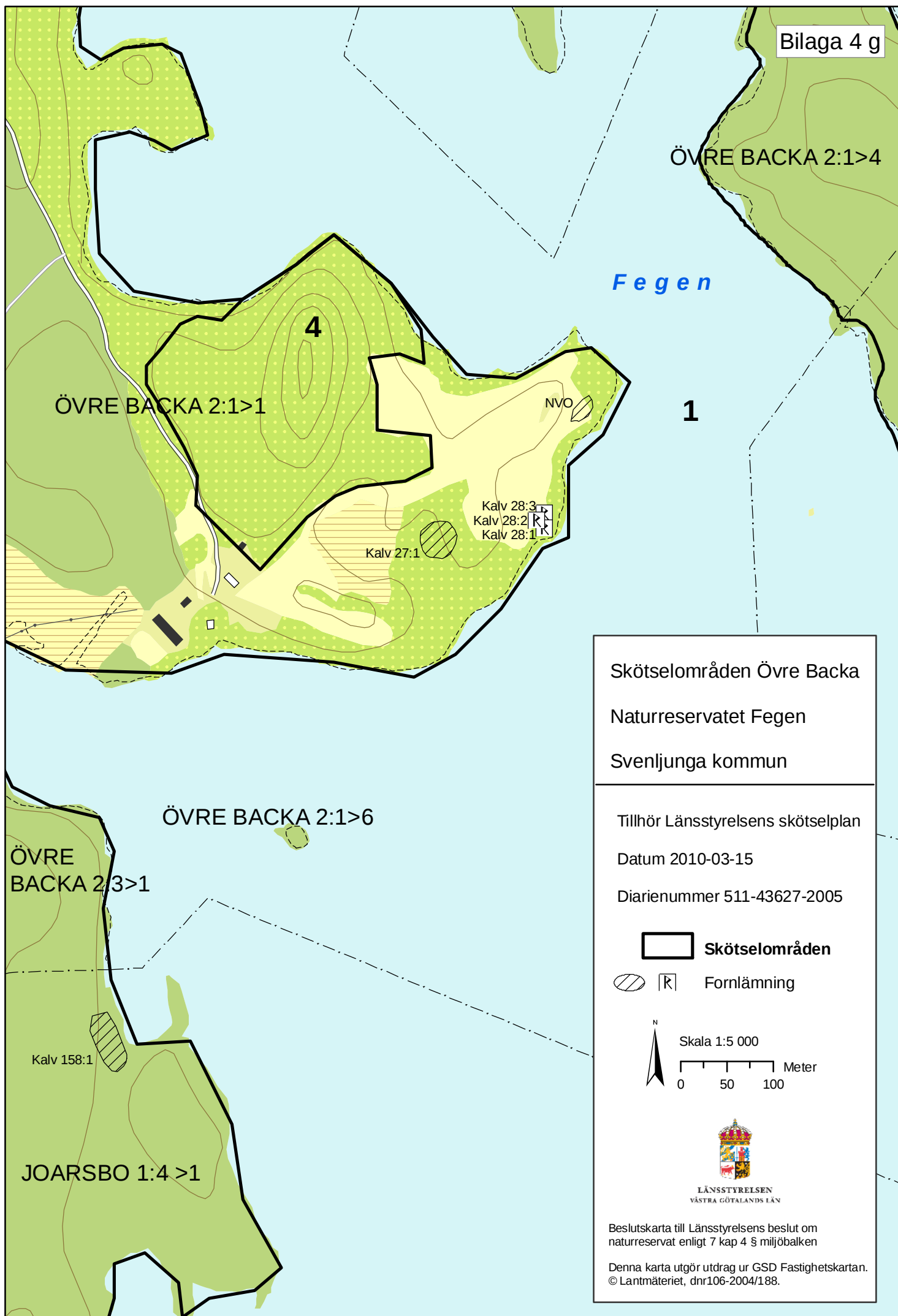
0 50 100 Meter

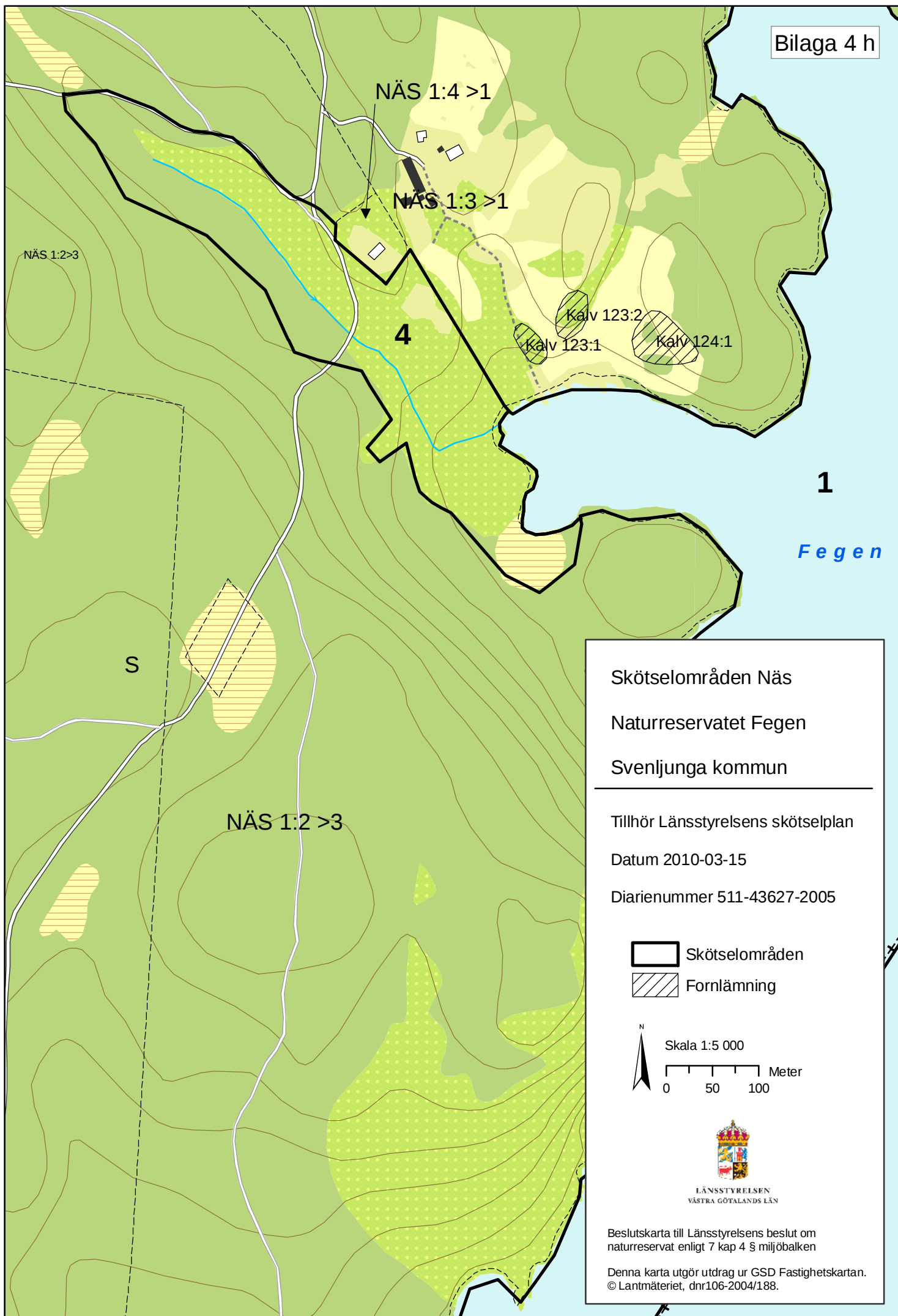

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Beslutscharta till Länsstyrelsens beslut
om naturreseptat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

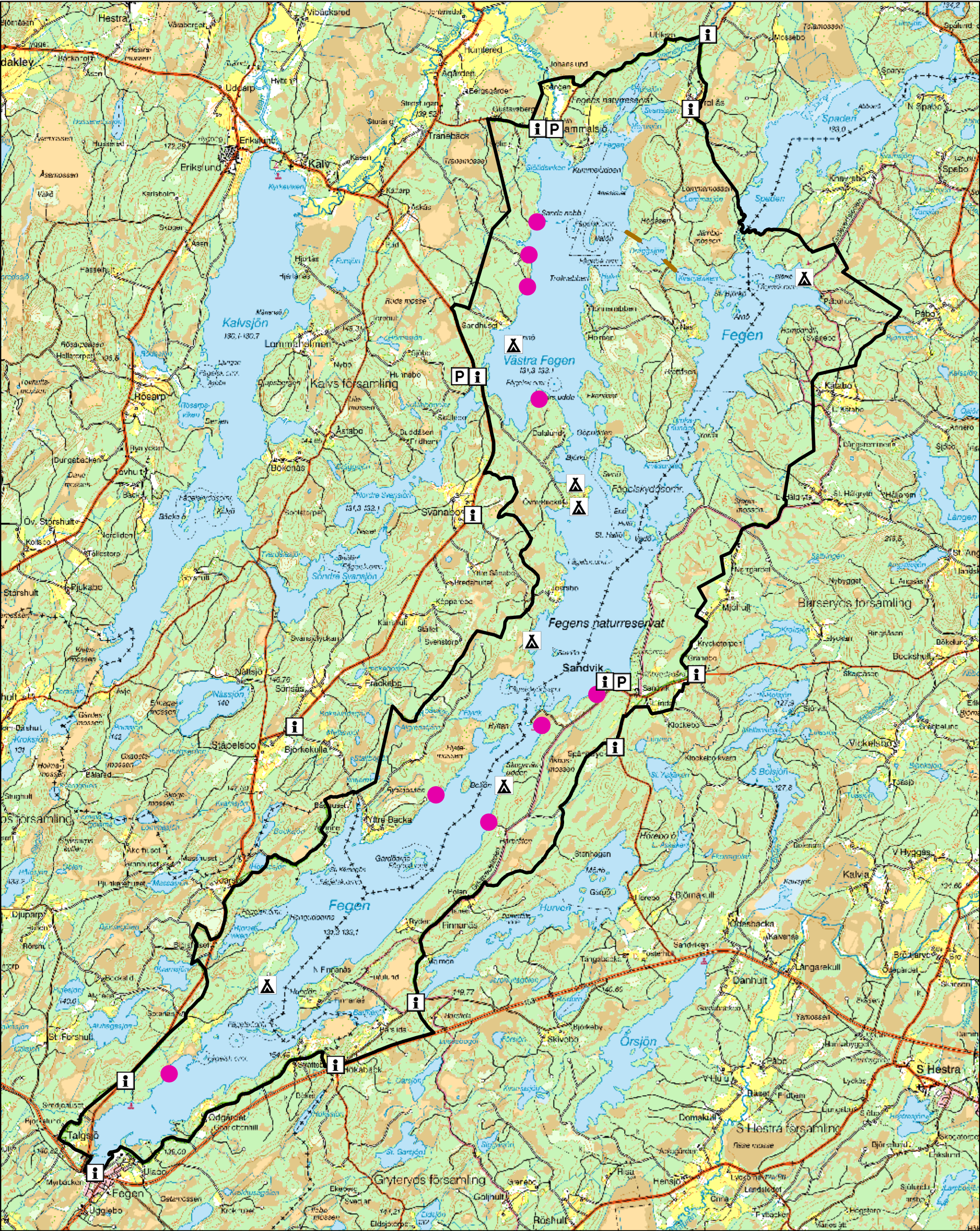
Denna charta utgör utdrag ur GSD Fastighetschartan.
© Lantmäteriet, dnr106-2004/188.

Naturreservatet Fegen

Karta över friluftsanordningar
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-43627-05

1:55 000

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län.
Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1999-09-16.

- Gräns för naturreservatet Fegen
- i

Informationsskylt
- P

Parkering
- A

Tältplats
- Förslag på ny lägerplats
- Dragled för kanoter